

XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR NAZARIYANING AMALIYOTGA TATBIQI

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani

XORIJIY TIL O'QITUVCHILARINING METODIK TAYYORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA INFORMATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Alibayeva Umida Amirjanovna

Oliy ta'lim tizimi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti tayanch doktoranti

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15175638>

Annotatsiya. Maqola chet tillar o'qituvchilarining metodik tayyorligini rivojlantirishda informatsion texnologiyalarning o'rniga bag'ishlangan masalalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: metodika, texnologiyalar, xorijiy til, ta'lim resurslari, raqamli vositalar, xalqaro hamkorlik.

Pedagoglarning uslubiy tayyorgarligi kasbiy ta'limning muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'qituvchilarda ta'lim jarayonini samarali tashkil etish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga qaratilgan. Tez o'zgarib borayotgan ta'lim standartlari, yangi texnologiyalarni joriy etish va ta'lim sifatiga qo'yilayotgan talablar ortib borayotgan sharoitda metodik tayyorgarlik muvaffaqiyatli o'qituvchilik faoliyatining asosiy omiliga aylanmoqda.

Metodik tayyorgarlik tushunchasi va vazifalari. Uslubiy tayyorgarlik - o'qituvchilarning o'quv mashg'ulotlarini rejalashtirish, tashkil etish va o'tkazish bilan bog'liq kasbiy kompetentsiyalarini rivojlantirish jarayoni. Uslubiy tayyorgarlikning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- o'qituvchilarning o'quv jarayonini loyihalash ko'nikmalarini rivojlantirish;
- o'qitishning zamonaviy uslub va texnologiyalarini o'zlashtirish;
- o'quv materiallarini o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirish ko'nikmalarini rivojlantirish;
- pedagogik faoliyatni aks ettirish va o'z-o'zini baholash qobiliyatini rivojlantirish.

Uslubiy tayyorgarlikning tarkibiy qismlari. O'qituvchilarning uslubiy tayyorgarligi bir nechta asosiy komponentlarni o'z ichiga oladi:

Nazariy trening. Nazariy tayyorgarlik pedagogika, psixologiya, didaktika va o'qitish metodikasi asoslarini o'rganishni nazarda tutadi. Bu o'qituvchilarga o'quv jarayonini tashkil etish tamoyillarini tushunish va ulardan amaliyotda foydalanish imkonini beradi.

XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR NAZARIYANING AMALIYOTGA TATBIQI

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani

Amaliy mashg'ulot. Amaliy mashg'ulotlar loyiha faoliyati, muammoli ta'lim, interfaol usullar va boshqalar kabi o'ziga xos o'qitish usullari va texnologiyalarini o'zlashtirishni o'z ichiga oladi. Muhim element - bu o'quv amaliyotini yakunlash, bu erda o'qituvchilar olingan bilimlarni real sharoitlarda qo'llashlari mumkin.

Texnologik tayyorgarlik. Raqamli texnologiyalarni o'zlashtirmasdan turib, zamonaviy uslubiy tayyorgarlikni amalga oshirib bo'lmaydi. O'qituvchilar o'qitish samaradorligini oshirish uchun elektron ta'lim resurslari, onlayn platformalar, multimedia vositalari va boshqa texnologiyalardan foydalana olishlari kerak.

Shaxsiy tayyorgarlik. Shaxsiy trening o'qituvchilarda muloqot qobiliyatlari, empatiya, stressga chidamlilik va o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyati kabi fazilatlarni rivojlantirishga qaratilgan. Bu fazilatlar o'qituvchilarga talabalar va hamkasblar bilan samarali munosabatlar o'rnatishga yordam beradi.

Ta'limning raqamlashuvi va globallasuvi sharoitida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi jiddiy o'zgarishlarga duch kelmoqda. Zamonaviy yondashuvlar orasida biz quyidagilarni ajratib ko'rsatishimiz mumkin:

Kompetensiyaga asoslangan yondashuv o'qituvchilarda nafaqat bilimlarni, balki ularni amaliyotda qo'llash qobiliyatini ham rivojlantirishni nazarda tutadi. Asosiy e'tibor tanqidiy fikrlash, jamoada ishlash va o'zgarishlarga moslashish kabi professional kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish uslubiy tayyorgarlikning ajralmas qismiga aylandi. O'qituvchilar elektron kurslar yaratish, onlayn darslar o'tkazish va talabalar faoliyatini baholash uchun tahlillardan foydalanish vositalarini o'rganadilar.

Konferensiya va seminarlarda qatnashish pedagogika sohasidagi so'nggi tadqiqotlar bilan tanishish, dolzarb muammolarni muhokama qilish va ularni hal etish yo'llarini izlash imkonini beradi.

O'z-o'zini tarbiyalash umrbod ta'lim olishda muhim rol o'ynaydi. Bu professional adabiyotlarni o'qish, yangi texnikani o'rganish va ochiq ta'lim resurslaridan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Professional jamoalarda ishtirok etish (ham onlayn, ham oflayn) o'qituvchilarga tajriba almashish, fikr-mulohazalarni olish va yangi g'oyalar uchun ilhom topish imkonini beradi.

Uzluksiz ta'lim o'qituvchilarning uslubiy tayyorgarligini oshirish uchun bir qator afzalliklarga ega:

- o bilimlarning dolzarbligi. O'qituvchilar eng zamonaviy usul va yondashuvlarga ega bo'lishadi.

XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR NAZARIYANING AMALIYOTGA TATBIQI

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani

- Moslashuvchanlik. Treningning qulay shakllari va vaqtlarini tanlash qobiliyati.
- Professional o'sish. Uzlüksiz rivojlanish kasbiy rivojlanish va martaba o'sishiga yordam beradi.
- Innovatsiyalar. O'qituvchilar o'z ishlarida yangi texnologiya va usullarni tatbiq etishlari mumkin.
- Tarmoq imkoniyatlari. Professional jamoalarda ishtirok etish sizning ijtimoiy doirangizni kengaytiradi va tajriba almashishga yordam beradi.

O'qituvchilarning metodik tayyorgarligida uzluksiz ta'limni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun quyidagilar zarur:

- ✓ Qulay va sifatli ta'lim dasturlarini yaratish.
- ✓ O'qituvchilarni kasbiy tadbirlarda ishtirok etishga undash.
- ✓ Onlayn ta'lim uchun raqamli infratuzilmani rivojlantirish.
- ✓ O'z-o'zini tarbiyalash tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash.
- ✓ Malaka oshirish uchun moliyaviy yordam ko'rsatish.

Ta'lim sifatini ta'minlashda o'qituvchilarning uslubiy tayyorgarligi asosiy o'rin tutadi. U o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish va shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Tez o'zgarib borayotgan dunyoda o'qituvchilar zamonaviy ta'lim muammolarini muvaffaqiyatli yengishlari uchun metodik tayyorgarlik moslashuvchan, innovatsion va amaliyotga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. O'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirishda uzluksiz ta'lim asosiy o'rin tutadi. Bu o'qituvchilarga ta'lim sohasidagi so'nggi tendensiyalardan xabardor bo'lish, kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish va o'qitishning innovatsion usullarini joriy etish imkonini beradi. Tez o'zgarib borayotgan dunyoda uzluksiz ta'lim nafaqat zarurat, balki muvaffaqiyatli kasbiy faoliyat garoviga ham aylanmoqda.

Zamonaviy dunyoda informatsion texnologiyalar (IT) ta'lim sohasida muhim rol o'ynab, o'qitish uslublari va pedagoglarning metodik tayyorligini tubdan o'zgartirmoqda. Bu, ayniqsa, chet tillar o'qituvchilari uchun muhim ahamiyatga ega, chunki ularning faoliyati aloqa, madaniy almashinuv va ta'lim samaradorligini oshirish uchun zamonaviy vositalardan foydalanish bilan bevosita bog'liq. ITni chet tillar o'qituvchilarining metodik tayyorligiga joriy etish yangi imkoniyatlarni ochadi, bu esa ularning kasbiy ko'nikmalarini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash va raqamli davr talablariga moslashishga yordam beradi.

XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR NAZARIYANING AMALIYOTGA TATBIQI

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani

Informatsion texnologiyalar o'qituvchilarga ko'plab ta'lim resurslariga kirish imkoniyatini beradi: onlayn kurslar, vebinar, elektron kutubxonalar, ma'lumotlar bazalari, tillarni o'rganish uchun maxsus platformalar va boshqalar. Bu pedagoglarga doimiy ravishda bilimlarini yangilash, yangi metodika va yondashuvlarni o'rganish, shuningdek, butun dunyo bo'ylab hamkasblari bilan tajriba almashish imkoniyatini beradi. Masalan, Coursera, EdX kabi platformalar yoki chet tillar o'qituvchilari uchun mo'ljallangan resurslar metodika, raqamli vositalardan foydalanish va ta'limda innovatsion yondashuvlar bo'yicha kurslarni taklif etadi.

Zamonaviy chet tillar o'qituvchilari ta'lim jarayonini samaraliroq qilish uchun raqamli vositalar bilan tanishishi kerak. Bular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Interaktiv platformalar (masalan, Duolingo, Quizlet, Kahoot), qiziqarli topshiriqlar va testlar yaratish imkoniyatini beradi.
- Virtual sinflar (Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom), onlayn formatda dars o'tish imkoniyatini yaratadi.
- Multimedia resurslar (audio, video, podkastlar), tinglash va gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.
- Sun'iy intellekt va chatbotlar, topshiriqlarni avtomatik tekshirish va fikr-mulohazalar berish uchun ishlatilishi mumkin.

Metodik tayyorlik dasturlari o'qituvchilarga ushbu vositalar bilan ishlashni o'rgatishni o'z ichiga olishi kerak, shunda ular ularni o'quv jarayoniga samarali integratsiya qilishlari mumkin.

Raqamli savodxonlik o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasining ajralmas qismiga aylanmoqda. Bu nafaqat texnologiyalardan foydalanish qobiliyatini, balki ularning ta'lim jarayoniga ta'sirini tushunishni ham o'z ichiga oladi. O'qituvchilar quyidagilarga qodir bo'lishlari kerak:

- Raqamli resurslarning sifatini baholash.
- O'quvchilar ma'lumotlarini himoya qilish va ITdan foydalanishda axloqiy me'yorlarga rioya qilish.
- Texnologiyalarni o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirish.

Metodik tayyorlik raqamli savodxonlikni rivojlantirishga bag'ishlangan modullarni o'z ichiga olishi kerak, shunda o'qituvchilar texnologiyalarni ishda ishonchli tarzda qo'llashlari mumkin.

Informatsion texnologiyalar o'quvchilar uchun shaxsiylashtirilgan ta'lim yo'nalishlarini yaratish imkoniyatini beradi. O'qituvchilar raqamli vositalar orqali olingan ma'lumotlardan foydalanib, talabalarning progressini tahlil qilish, ularning

XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR NAZARIYANING AMALIYOTGA TATBIQI

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani

zaif tomonlarini aniqlash va individual topshiriqlar taklif qilishlari mumkin. Bu pedagoglardan analitik vositalar bilan ishlash va metodikalarni muayyan vazifalarga moslashtirish qobiliyatini talab qiladi.

IT geografik chegaralarni yo'qotib, o'qituvchilarga xalqaro loyihalar, konferensiyalar va tadqiqotlarda ishtirok etish imkoniyatini beradi. Bu tajriba almashish, eng yaxshi amaliyotlarni joriy etish va madaniyatlararo aloqani rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, o'qituvchilar boshqa mamlakatlardagi hamkasblari bilan onlayn seminarlarda qatnashishlari mumkin, bu ularning metodik qurol-yarog'ini boyitadi.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash joizki, informatsion texnologiyalar chet tillar o'qituvchilarining metodik tayyorligining ajralmas qismiga aylanmoqda. Ular kasbiy rivojlanish, ta'lim sifatini yaxshilash va zamonaviy dunyo talablariga moslashish uchun yangi imkoniyatlar ochadi. Biroq, ITni muvaffaqiyatli joriy etish tizimli yondashuvni talab qiladi, shu jumladan raqamli savodxonlikni o'qitish, zamonaviy vositalar bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish va bog'liq qiyinchiliklarni engish. Oxir oqibat, bu o'qituvchilarga nafaqat texnologiyalarni samarali qo'llash, balki o'quvchilarini chet tillarini o'rganishda yangi yutuqlarga erishishga ilhomlantirish imkoniyatini beradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullaevna, N. S. (2020). Lexical-semantic and cognitive specifics of political discourse (based on Si Jinping's speeches). *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 70(5), 1086-1092.
2. Hashimova, S. A., & Nasirova, S. A. (2021). FEATURES OF FORMING OF ANIMATED NOUNS WITH THE AFFIXES IN MODERN CHINESE LANGUAGE. *Journal of Central Asian Social Studies*, 2(04), 1-10
3. Nasirova, S. A., Hashimova, S. A., & Rikhsieva, G. S. (2021). THE INFLUENCE OF THE POLITICAL SYSTEM OF CHINA ON THE FORMATION OF SOCIAL AND POLITICAL TERMINOLOGY. *Journal of Central Asian Social Studies*, 2(04), 10-17
4. Anderson T. va Boye J. (2021). Til ta'limida virtual haqiqatdan foydalanish: innovatsion yondashuvlar va eng yaxshi amaliyotlarni o'rganish. *Ta'lim texnologiyasi jurnali*, 28(3), 87-104.
5. Martinez S. va boshqalar. (2018). Til o'rgatishda onlayn platformalarning o'rni: o'quvchilar faolligini va ta'lim natijalarini oshirish. *Kompyuter yordamida til o'rganish jurnali*, 25(4), 301-315.